

วิชชาปุโร

ดร.ปรีธรรมณี พันธุรธรรมภ์
ผู้อำนวยการ ส.อ.ท.

๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ ๑๗๔

วิถีไทย วิถีโลก

ท่าน สมาชิกและเพื่อนๆ ผู้อ่านวารสาร TPA News ที่รักทุกท่านครับ จากคำถาม 5ส หรือ 5S ทำไมต้องเป็นจำนวน 5? ในฉบับที่ 174 ผมทิ้งท้ายไว้ว่าเลข 3, 5 และ 7 เป็นเลขนำโชคของญี่ปุ่น ขณะที่เลข 4 และ 9 เป็นเลขอัปโชค

เพราะฉะนั้น อะไรที่ไม่ได้จำนวน 3, 5 หรือ 7 ก็จะไม่ดีมาให้ได้ และหลีกเลี่ยงจำนวน 4 และ 9 ให้มากที่สุด

ความที่ญี่ปุ่นเป็นเกาะเล็กๆ มีที่ราบจำกัดแต่มีประชากรหนาแน่นถึง 120 ล้านคน อาคารบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างก็จะเล็กๆ แคบๆ

ท่านที่เคยมีประสบการณ์การไปพัก Business Hotel ของญี่ปุ่น คงจะเห็นได้ว่า ห้องนั้นนั้นเดินเอาหน้าเข้าแทบจะต้องถอยหลังออก

เมื่อพื้นที่มีน้อย การจัดเก็บของที่จำเป็นจริงๆ จึงมีความสำคัญมาก

ภาระของแม่บ้านญี่ปุ่นที่สำคัญ คือ การอบรมสั่งสอนลูกๆ (รวมทั้งพ่อบ้านด้วย!!) ในเรื่องนี้ โดยคำพูดที่ติดปากแม่บ้านเสมอๆ คือ

"Seiri Seiton shinasai" หรือ **"จัดข้าวของให้เป็นระเบียบหน่อยสิ"**

และสิ่งนี้ก็ติดพันมาถึงการทำงานในโรงงาน ในสำนักงานทั่วไปว่า Seiri Seiton หรือสะสาง สะดวก เป็นเรื่องที่สำคัญและต้องปฏิบัติ

แต่มันก็ไม่ครบ 3 นะครับ... ดังนั้น คำว่า *Seiso* หรือ **"การทำความสะอาด"** ที่เรียกกันสั้นๆ สไตล์ 5ส ว่า สะอาด จึงได้พุ่งเข้ามา

เรื่องที่น่าจะจบเพียงเท่านี้ แต่ทำไมถึงต้องเพิ่มเป็น 5ส ละครับ?

คราวนี้ก็ต้องตอบคำถามว่า การทำ 3ส ที่เรียกว่า สะสาง หรือ การแยกสิ่งของที่จำเป็นและไม่จำเป็นออกจากกันให้ชัดเจน กำจัดสิ่งที่ไม่จำเป็นให้หมด สะดวก หรือการจัดสิ่งจำเป็นให้เข้าที่ มีเครื่องหมาย

ระบุบ่งชี้อย่างชัดเจนและ สะอาด หรือการทำทำความสะอาดทุกซอกมุม ไม่ให้มีสิ่งสกปรกหลงเหลืออยู่ **ทั้งสามกิจกรรมนี้เป็นเรื่องที่ "สูญเสียเปล่า" หรือ "สร้างคุณค่า" กันแน่???**

ก่อนจะตอบเรื่องนี้ได้ ก็ต้องมาคิดว่าเราแยกแยะ "การกระทำที่สูญเสียเปล่า" จาก "การกระทำที่สร้างคุณค่า" ตรงไหน?

คำตอบอยู่ที่คำว่า "ลูกค้าต้องการหรือไม่?" ครับ

เวลาที่ลูกค้าซื้อสินค้า หรือมาใช้บริการจากเรา ลูกค้าสนใจไหมครับว่าเราทำ 3ส หรือไม่ได้ทำ?

คำตอบ คือ ไม่สนใจหรอกครับ ขอให้เขาได้สินค้า หรือบริการที่ถูกต้อง ตรงเวลา เท่านั้นเป็นพอ

ก็แปลว่าการทำ 3ส นั้นเป็นกิจกรรมที่สูญเสียเปล่าครับ !!!

และเมื่อเป็นกิจกรรมที่สูญเสียเปล่าก็แปลว่าทำให้น้อยที่สุด หรือไม่ต้องทำได้เลยยิ่งดี

ทำอย่างไรจึงจะไม่ต้องทำแล้วทำอีกละครับ?

ก็ต้องตั้งคำถามว่า **ทำไมต้องสะสาง? เพราะเราสะสม หรือสร้าง**

ทำสิ่งที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใช่ไหม ?

ทำไมต้องสะดวก? เป็นเพราะการเก็บไม่สะดวกจึงเอาออกมาแล้ว

ไม่เก็บไหม ?

ทำไมต้องสะอาด ? เพราะมีชอกมีมุม มีจุดสะสมฝุ่นละอองและมีจุดที่ทำความสะอาดยากอยู่ใช่ไหม ?

เมื่อรู้สาเหตุแล้วก็ต้องกำจัดต้นเหตุ... คำว่า *Seiketsu* ที่แปลกันแบบไทยๆ ว่า **"สุขลักษณะ"** หรือ ส ที่ 4 จึงเกิดขึ้น ความหมายของ ส นี้

คือ การกำจัดต้นเหตุของการที่ต้องทำ สะสาง สะดวก และสะอาด

เมื่อทำสำเร็จถึงขั้น ส สุขลักษณะแล้ว จะใช้เวลาในการ สะสาง สะดวก สะอาด น้อยลงและน้อยลง

แปลว่าที่เคยทำ "Big Cleaning Day" กันครั้งวัน หรือ 1 วัน ก็

จะกลายเป็น "Medium" และ "Small Cleaning Day" ในที่สุด

สุดท้ายก็จะเป็น "Every Day Cleaning Day" ครับ!!!

นั่นคือ ทุกวันสะอาดเอี่ยม ไม่ต้องมาเอเลสาสะพาทันปีละครั้ง

อย่างที่หลายองค์กรในประเทศไทยยังทำกันอยู่อย่างไรรึเดียงสา ดีจริงๆ

ครับ

สรุปว่าถ้าทำถึงขั้น 4ส อย่างถูกต้องแล้ว ไม่ต้องมี Big Cleaning Day อีกต่อไปครับ...

เอาละครับ...คราวนี้ก็เกิดปัญหา เพราะเลข 4 เป็นเลขอัปโชค

อ่านว่า shi ไปพ้องเสียงกับคำที่แปลว่า "ตาย" ของภาษาญี่ปุ่น

ก็เลยต้องเพิ่ม S หรือ ส ขึ้นมาอีกตัวหนึ่ง คือ *Shitsuke* หรือ

"สร้างนิสัย"

สังเกตให้ดี? จะพบว่า ส สุดท้ายนี้เป็น ส ที่แปลกแยกจากเพื่อน

ฝูง 4 ส แรก เพราะ ส หลังสุดถึงคน ในขณะที่ 4 ส แรกสุดถึงสิ่งของ หรือ

สถานที่ หรือการทำงาน

แปลว่าเป็น ส ที่เพิ่มขึ้นมาให้ครบ 5 จะได้เป็นเลขมงคลใจครับ !!!!

แต่กลับปรากฏว่า ส นี้เป็น ส ที่สำคัญที่สุด เพราะ *Shitsuke* ใน

ภาษาญี่ปุ่น คือ "วินัย" ที่ว่ากันว่าคนไทยมักขาดคุณสมบัตินี้กันมาก

ท่านอาจารย์ Masuo Suyama ปรมาจารย์ด้าน Problem Solving and Practical TQM ของผมย้ำนัก ย้ำหนา ว่า มี *Shitsuke* หรือ

วินัยตัวเดียวในหมู่พนักงานแล้วละก็ อย่างอื่นไม่ต้องกังวลอีกต่อไป

ท่านตั้งคำถามง่าย ๆ ที่อยากจะฝากท่านผู้อ่านคิดด้วยนะครับว่า...

ที่ทำงานของเรานั้นเข้าทำงาน 8 โมงเช้า หรือลงมือทำงาน 8 โมง

เช้า ?

แล้วเราทำงานกันถึงเที่ยง หรือทานข้าวตอนเที่ยง?

เราเลิกทำงาน 5 โมงเย็น หรือกลับบ้าน 5 โมงเย็น ?

ตอบคำถามข้างต้นนี้ได้ถูกต้อง แปลว่าที่ทำงานของท่านมี 5 ส

ครบถ้วนบริบูรณ์ ครับ

ทราบบ้างแล้วละครับว่า 5S หรือ 5ส ทำไมต้องเป็นจำนวน 5 ?

อ่าน ต่อฉบับหน้า